

3. Булич Э. Г. Здоровье человека. Биологическая основа жизнедеятельности и двигательная активность в ее стимуляции / Э. Г. Булич, И. В. Муравов. – К. : Олимпийская литература, 2003. – 424 с.

4. Гримак Л. П. Резервы человеческой психики. Введение в психологию активности / Л. П. Гримак. – М. : Политиздат, 1989. – 319 с.

5. Тель Л. З. Кодекс здоровья. Евроазиатская система сохранения здоровья / Л. З. Тель. – М. : ООО «Издательство АСТ», 2001. – 160 с.

РЕЗЮМЕ

О. Р. Сидоренко, И. О. Павленко, В. М. Азаренков. Использование оздоровительных технологий студентами специальной медицинской группы ВУЗа в самостоятельной подготовке.

В статье рассматриваются особенности организации оздоровительной деятельности студентов специальной медицинской группы ВУЗа с позиции личностно-ориентированного подхода. Проведено теоретическое исследование учебных программ по физическому воспитанию, рассматриваются концептуальные направления новейших технологий. Представлены рекомендации по организации самостоятельных оздоровительных занятий для студентов специальных медицинских групп ВУЗа.

Ключевые слова: студенты, физическое воспитание, самостоятельные занятия, оздоровительные технологии.

SUMMARY

O. Sydorenko. I. Pavlenko. V. Azarenkov. Using of healthing technologies by students of special medical group of higher schools in self preparation.

In the article are considered organization's particularities of recreational activities of students of special medical group from a position teaching high school student-centered approach. It is implemented theoretical research of Physical training studying programs, considered conceptual directions of newest technologies. Theoretical study curriculum for physical education, the conceptual direction of the latest technologies are represented.

Key words: students, physical training education, independent lessons, health technologies.

УДК 378.094

Л. О. Сущенко

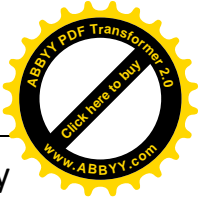
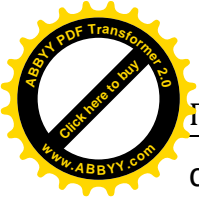
Класичний приватний університет
м. Запоріжжя

**АНАЛІЗ НАУКОВОГО ВНЕСКУ СУЧАСНИХ ДОСЛІДНИКІВ
У РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ
МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

У статті розкрито й проаналізовано науковий внесок сучасних дослідників у розв'язання проблеми організації науково-дослідної роботи майбутніх педагогів в умовах професійної підготовки.

Ключові слова: науково-дослідна робота, організація, професійна підготовка, майбутній педагог.

Постановка проблеми. Зміна соціального замовлення суспільства потребує докорінної зміни пріоритетних цілей професійної підготовки фахівців: крім функції трансляції знань, повинні реалізовуватися функції розвитку та саморозвитку, які сприяють підготовці спеціалістів з інноваційним мисленням. Значний потенціал у вирішенні визначених завдань належить

створенню й побудові такого професійно спрямованого середовища, в якому розгортатиметься фахова міжособистісна взаємодія викладача і студента на основі життєвих цілей, планів і життєвої програми майбутніх учителів як системи магістральних смисложиттєвих цілей особистості.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз наукової літератури [1–10] свідчить про те, що проблема організації науково-дослідної роботи студентів посідає значне місце в педагогічній теорії і практиці.

Мета статті – розкрити й проаналізувати внесок сучасних дослідників у розв’язання проблеми організації науково-дослідної роботи майбутніх педагогів в умовах професійної підготовки.

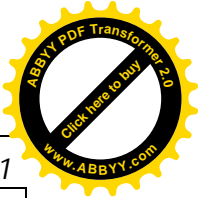
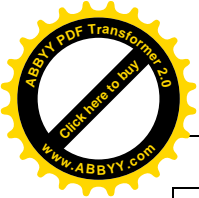
Виклад основного матеріалу. Зупинимось докладніше на найбільш продуктивних, на наш погляд, підходах до тлумачення поняття «науково-дослідна робота студента» дослідниками цих феноменів.

Узагальнити й проаналізувати їх смислове поле допоможе зведена таблиця тлумачень вищезазначеної категорії (табл. 1).

Таблиця 1

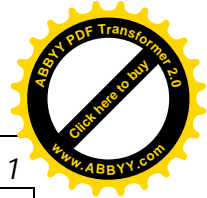
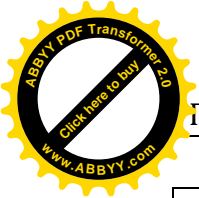
Тлумачення категорії «науково-дослідна робота студента»

№ п/п	Автор	Тлумачення
1	2	3
1	П. Підкасистий	Вища форма самостійного навчального пізнання, оскільки воно набуває форм наукового передбачення (студент сам ставить мету та шукає шляхи її вирішення)
2	А. Яновський	Містить майже всі компоненти наукового пошуку та створення нового продукту з ознаками дослідницької роботи, спираючись на набуті раніше знання, та розвиває вміння і навички для подальшої наукової діяльності
3	І. Драч	Як один із чинників, якщо сприяє розвитку творчого потенціалу особистості, яка характеризується високою мотивацією до активної пізнавальної діяльності, розвитку творчих здібностей, досвіду творчої діяльності, характерологічних особливостей особистості
4	В. Кузь	Одне з навчальних завдань університету, що сприяє підготовці творчої особистості вчителя XXI століття
5	Т. Балагурова	Інтенсивна цілеспрямована пізнавальна діяльність пошукового характеру, зумовлена найвищим рівнем самостійності і творчого ставлення до неї
6	П. Горкуненко	Вид творчої діяльності студентів, які під керівництвом викладача в межах навчального плану оволодівають методами науково-педагогічного дослідження і вміннями їх застосування, знаннями і вміннями, необхідними для самостійного проведення наукового дослідження, розвивають свої творчі здібності і якості особистості
7	С. Степанова	Умова ефективного залучення студентів до процесу безперервної освіти, а необхідність розвитку наукових досліджень студентів визначена закономірностями ефективного освітнього процесу, який орієнтований на набуття знань, розвиток особистості та підготовку до виконання професійних, громадянських і соціальних обов’язків

Продовження табл. 1

8	Н. Гордєєва	Одна з умов наукового пошуку у процесі творчого пізнання, яка сприяє отриманню суб'єктивно нового знання й дозволяє робити відкриття
9	М. Пилипчук	Вивчення основ і методів наукових досліджень та прищеплення навичок наукової праці
10	В. Шейко	Одна з найважливіших форм навчального процесу, завдяки якій можливо підвищення якості підготовки і виховання високоякісних фахівців, здатних творчо вирішувати проблемні завдання, оптимально застосувати набуті знання у практичній діяльності, використовувати новітні досягнення науково-технічного і культурного прогресу для підвищення результативності своєї діяльності
11	Л. Квіткіна	Як найбільш ефективний метод підготовки якісно нових спеціалістів у вищій школі. Максимально розвиває творче мислення, індивідуальні якості, дослідницькі навички студентів, дозволяє здійснювати підготовку ініціативних спеціалістів, розвиває наукову інтуїцію, глибину мислення, творчий підхід до сприйняття знань та практичне їх використання для вирішення організаційних, технічних і прикладних завдань та наукових проблем, а також виховує у студентів вміння працювати в колективі
12	О. Овакімян	Один із засобів розвитку творчого потенціалу особистості студента в умовах сучасності, що у цілому буде сприяти якісному розвитку українського суспільства
13	О. Микитюк	Важливий засіб підвищення якості формування особистості спеціаліста, здатного творчо застосовувати у практичній діяльності останні досягнення науково-технічного і культурного прогресу
14	І. П'ятницька-Позднякова	Оволодіння спеціальними знаннями і навичками, методологією та методами наукового дослідження у процесі пізнання
15	А. Алексюк	Суб'єктивне відкриття нових знань на основі індивідуальної актуалізації попередньо засвоєних знань і вмінь, уведення їх до особистісного пізнавального простору
16	Т. Голуб	Засіб підвищення якості підготовки фахівців, засіб розвитку їх пізнавальної активності та вироблення дослідницької поведінки
17	М. Князян	Вид роботи творчого характеру, що спрямований на пошук, вивчення і пояснення фактів дійсності з метою набуття й систематизації суб'єктивно нових знань про них, що сприяє пробудженню інтелектуально-пізнавальних мотивів
18	З. Слєпкань	Важливий компонент підготовки висококваліфікованих кадрів відповідних профілів, що спрямована на виконання певних завдань
19	С. Резнік	Діяльність, спрямована на отримання та застосування нових знань
20	В. Радул	Як умова ефективного впливу на розвиток особистісної самореалізації майбутнього вчителя
21	В. Ганін	Один із найважливіших засобів підвищення якості підготовки і виховання спеціалістів з вищою освітою, здатних творчо застосовувати найновіші досягнення науково-технічного прогресу у практичній діяльності
22	І. Кузьмінський	Важливий чинник ефективності професійної підготовки фахівців з вищою освітою
23	А. Конверський	Є обов'язковою, органічною, невід'ємною частиною підготовки спеціалістів в університеті і входить до основних завдань університету, що вирішуються на основі єдності навчального і наукового процесів

Продовження табл. 1

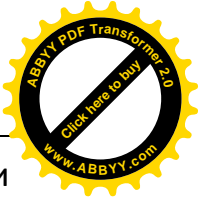
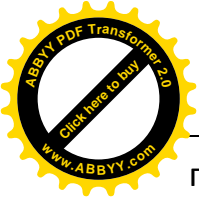
24	В. Сластьонін	Вид творчої пізнавальної діяльності студентів, які під керівництвом викладача в межах навчального плану оволодівають методами науково-педагогічного дослідження та вміннями їх застосування, знаннями і вміннями, необхідними для самостійного проведення наукового дослідження, розвивають свої творчі здібності та якості особистості
25	Н. Бордовська	Один із видів діяльності педагога, що спрямована на пізнання і перетворення педагогічної реальності на основі досягнень педагогічної науки та застосування наукових методів. Результатом цієї діяльності є отримання нового педагогічного знання і досвіду, розвиток методологічної культури педагога-дослідника
26	Е. Біштова	Процес професійного становлення особистості майбутнього вчителя, що розвиває здібності до наукового і педагогічного дослідження; самостійності, ініціативи у навчанні, умінь і навичок індивідуального та колективного вирішення професійних завдань
27	М. Фролова	Невід'ємна складова навчального процесу вищих навчальних закладів України, що сприяє інтеграції зусиль наукової, освітньої та виробничої діяльності в підготовці фахівців, тобто реалізує одну із засад Болонського процесу, а саме єдність освіти і наукових досліджень
28	О. Нікітіна	Діяльність, яка пов'язана з пошуком відповіді на творчу, пошукову задачу із заздалегідь невідомим рішенням

Як бачимо, подані тлумачення дещо різняться, проте їх подальше докладне вивчення дасть можливість виділити концептуальну ідею здійснення професійно спрямованої підготовки майбутнього педагога-дослідника засобами організації науково-дослідної роботи.

Так, ще на початку 80-х років минулого століття відомий педагог С. Архангельський прогнозував, що «в навчальному процесі вищої школи дедалі більшого розвитку діставатиме дослідницька діяльність студентів і творчий процес вирішення ними науково-навчальних завдань. Навчання тісніше буде об'єднуватися з науковим дослідженням і вирішенням наукових і виробничих проблемних завдань з переключенням студентів-дослідників з одного завдання на інше – більшої складності. Відповідно викладацька праця буде набувати консультаційно-творчого характеру, маючи на меті розвиток навчально-дослідницької діяльності студентів за двома основними напрямками: теоретико-методологічне і конкретне використання наукових знань у вирішенні прикладних завдань» [1, 51].

В. Сухомлинський наголошував на тому, що педагогічна діяльність неможлива без елементів дослідження, оскільки вже за своєю логікою та філософською основою вона має творчий характер. На думку педагога, кожна людська індивідуальність, з якою має справу вчитель, – це певною мірою своєрідний, неповторний світ думок, почуттів, інтересів [10, 471].

Не менш актуальною є дослідницька позиція О. Микитюка, який стверджує, що участь студента у науково-дослідницькій роботі сприяє

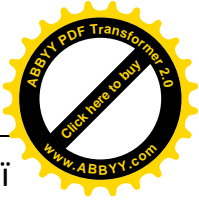
підвищенню його якості освіти, а саме: дає можливість оволодівати навичками самостійної пізнавальної діяльності; розвиває мислення, формує вміння логічної аргументації, сприяє оволодінню методами пізнання; активізує і поглиблює навчальний процес студентів, формує навички наукового мислення; є джерелом поповнення закладів освіти науковими співробітниками; слугує одним із найголовніших резервів аспірантури; є чинником усебічного розвитку творчих та інтелектуальних якостей студентства, виховання соціально активної особистості; допомагає студентам розумно, раціонально використовувати час, навчає зібраності, цілеспрямованості, відповідальності; активізує і поглиблює навчальний процес, формує навички наукового мислення [7].

Уважаємо, що зазначені знання і вміння, безумовно, сприяють розвитку дослідницької позиції майбутнього педагога з метою гармонізації зі своїм «Я» та особливостями саморегуляції власної життєдіяльності.

Проналізувавши творчі доробки О. Набоки, доходимо висновку про те, що провідною особливістю процесу фахової підготовки студентів є їх спрямованість на конкретну професіоналізацію, тому науково-дослідна робота набуває змісту професійної характеристики майбутнього спеціаліста, яка розширює можливості його самореалізації, мобілізує особистісний потенціал, забезпечує майбутнім фахівцям не тільки знання, а й певне місце в соціально-економічній системі – науці, виробництві, підприємстві та інших сферах [9].

Дослідниця переконливо доводить, що основною метою організації та проведення комплексної системи науково-дослідної роботи студентів є підвищення рівня підготовки спеціалістів з вищою професійною освітою. Вона відзначає те, що найважливішим принципом організації системи НДРС є забезпечення її комплексності, яка становить послідовність і всебічність засвоєння і використання методів і технологій виконання наукових досліджень та реалізації їх результатів, наступність науково-дослідної роботи за курсами навчання, логічність ускладнення методів, видів та форм наукової творчості [9].

Дещо іншої точки зору дотримується М. Фролова, наголошуючи на тому, що в умовах сьогодення науково-дослідна робота розглядається як окремий від інших напрям діяльності студентів. Саме тому, на відміну від навчальної роботи, вона охоплює лише частину тих, хто навчається у ВНЗ. А тому, зважаючи на потенціал науково-дослідної роботи щодо формування майбутнього фахівця відповідно до вимог сучасного ринку праці, має утвердитися пріоритет науково-дослідної роботи як механізм розвитку і реалізації творчого потенціалу кожного студента [11].

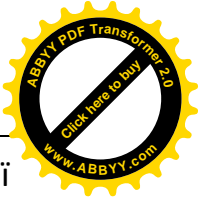
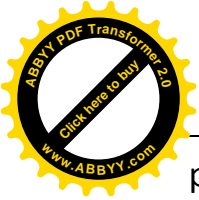

Досить цікавими для нашого дослідження є аргументи української дослідниці Т. Голуб, яка переконує в тому, що саме участь у науково-дослідницькій роботі сприяє інтелектуальному, професійному і у цілому особистісному зростанню студентів, адже саме науково-дослідницька робота студентів в університеті є ефективним засобом підвищення якості підготовки фахівців, засобом розвитку їх пізнавальної активності та вироблення дослідницької поведінки. Вона дозволяє змістити акцент з процесу репродуктивного засвоєння знань на розвиток пізнавальних інтересів, формування вмінь і навичок ведення наукової роботи, тобто вона передбачає зсув акценту з навчання, орієнтованого на засвоєння програмного матеріалу, на навчання, у процесі якого відбувається розвиток і самореалізація особистості студента. Авторка стверджує, що основним критерієм готовності молодого спеціаліста до професійної діяльності стає наявність можливостей для самостійного пошуку інформації з метою вирішення поставлених у професійній діяльності завдань [4].

Т. Голуб також аналізує досвід організації НДРС і за кордоном. Так, у своєму дослідженні «Організація науково-дослідницької роботи студентів у реаліях інтернаціоналізації освіти» вона схвалює досвід іноземних колег, наголошуючи на тому, що «для зарубіжної вищої школи на сучасному етапі розвитку характерним стає те, що науково-дослідницька робота студентів набуває статусу, рівного основним формам навчальних занять (лекціям, семінарам, практичним і лабораторним заняттям). Крім того, продуктивна наукова діяльність дедалі більше пронизує головні елементи навчального процесу та стає його визначальною ознакою, адже в її основі лежать принципи єдності навчання та дослідження, єдності навчальних та позанавчальних форм, наступності та неперервності протягом усього процесу навчання в університеті, на основі яких будується система зростаючих вимог до науково-дослідницької роботи студентів» [4].

Відповідно до поглядів Л. В. Кондрашової, правильно організована студентська науково-дослідна робота обов'язково матиме системний характер, який передбачає визначення цілей і завдань наукової роботи, створення концепції (основних напрямів, стратегії їх реалізації, програми та методики) підготовки майбутніх спеціалістів до науково-дослідної діяльності, визначення структурних компонентів цієї системи, виявлення рівнів та критеріїв оцінки результативності наукової роботи, добір форм, методів, засобів реалізації визначеної програми [6].

Як переконує український дослідник Ю. Беляєв, реалізована в комплексі науково-дослідна діяльність студентів є невід'ємною складовою

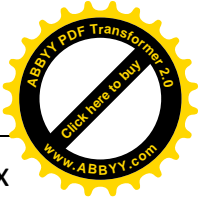
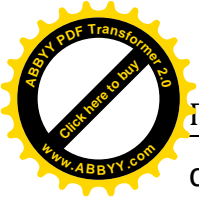
роботи вищого навчального закладу, яка сприяє формуванню творчої особистості майбутнього фахівця, оскільки:

- дозволяє забезпечити навчання студентів методології раціонального та ефективного засвоєння і використання знань, закласти основи науково-дослідної і науково-технічної діяльності;
- дозволяє найбільш повно реалізувати індивідуальний підхід у навчанні студентів, диференціювати їх спеціалізацію;
- уже в межах навчального процесу залучає студентів до наукових досліджень і вирішення виробничих, економічних та соціальних завдань;
- розвиває у студентів здатність до самостійних обґрунтованих суджень та висновків; дозволяє використовувати самостійно здобуті наукові знання у швидко змінних ситуаціях, відповідати вимогам професійної діяльності, науково обґрунтовувати результати власної праці;
- дозволяє раціонально використовувати студентам вільний час, відволікає він набуття негативних звичок [2, 190–191].

Цікаві педагогічні спостереження і висновки сформулювали українські учені В. Шейко та М. Кушнаренко, які вважають, що головним завданням науково-дослідницької діяльності є: опанування наукового методу пізнання, поглиблення і творче засвоєння навчального матеріалу; формування навчально-дослідницьких умінь і навичок як з профільюючих, так і з психолого-педагогічних дисциплін; навчання методики та засобів самостійного вирішення педагогічних завдань; розвиток здібностей до дослідницької роботи, аналіз літературних та інших джерел знань; розвиток творчого мислення у вирішенні практичних питань; розширення теоретичного кругозору та наукової ерудиції майбутнього спеціаліста.

При цьому, як зазначають науковці, НДРС включає два взаємопов'язані напрями: 1) навчання студентів елементів дослідницької діяльності, організації та методики наукової творчості; 2) наукові дослідження, що здійснюють студенти під керівництвом професорів і викладачів за загальнокафедральною, загальнофакультетською чи вузівською науковою проблемою [12].

На їх думку, реалізована в комплексі науково-дослідницька діяльність студентів забезпечує вирішення таких основних завдань, як: формування наукового світогляду, оволодіння методологією і методами наукового дослідження; надання допомоги студентам у прискореному оволодінні спеціальністю, досягнення високого професіоналізму; розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей студентів у вирішенні практичних завдань; прищеплення студентам навичок самостійної дослідницької діяльності; розвиток ініціативи, здатності застосовувати теоретичні знання у

своїй практичній роботі, залучення до такої роботи найбільш здібних студентів; необхідність постійного оновлення й удосконалення своїх знань; розширення теоретичного кругозору і наукової ерудиції майбутнього фахівця; створення та розвиток наукових шкіл, творчих колективів, виховання у навчальному закладі резерву вчених, дослідників, викладачів [12, 56].

Не менш цікавими, на наш погляд, виявилися ідеї Л. Квіткіної, яка зауважує, що «органічне поєднання науково-дослідної роботи студентів з навчальним процесом є одним зі шляхів її вдосконалення, а також не менш важливою умовою подальшого розвитку різноманітних форм студентської наукової творчості». Дослідниця зосереджує увагу на пріоритетності НДРС у навчальному процесі вишу, яка пов'язана з формуванням спеціаліста з творчим підходом до розв'язання наукових проблем та свідчить про високий ступінь оволодіння знаннями і здатність до відкриття нового [5, 40].

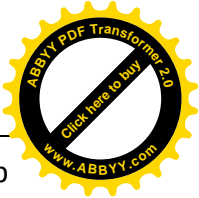
Прикладом реалізації науково спрямованого підходу є визначення, яке дає О. Москальова: науково-дослідницька робота сприяє інтеграції зусиль наукової, освітньої діяльності в підготовці висококваліфікованих учителів, тобто реалізує одну із засад Болонського процесу, а саме єдність освіти та наукових досліджень. Вона також зауважує що, науково-дослідницька робота – одна з форм самовираження особистості майбутнього вчителя, його потягу до життєвого самоствердження, розвитку творчих здібностей, а участь студентів у науковій роботі сприяє формуванню в них професійної самостійності, здібностей до творчого розв'язку практичних завдань [8, 239].

Серед сучасних тенденцій, позначених авторкою в системі підготовки студентів ВНЗ до науково-дослідної роботи, виділяється те, що її якість обґрунтовано пов'язується з орієнтацією на формування такої особистості майбутнього вчителя, яка готова була б звернути свої сили на благо розвитку науки, усвідомлюючи свої можливості, зробити серйозний внесок у зміну існуючих порядків у конкретній професійній галузі [3].

Висновки. Отже, уважаючи цю тенденцію вагомою, на нашу думку, організація наукових досліджень студентів вишу повинна відповідати актуальним завданням і потребам. Безумовно, основою у професійній підготовці майбутніх учителів мають бути індивідуальна та дослідницько орієнтована парадигми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Архангельский С. И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы / С. И. Архангельский. – М. : Высш. шк., 1980. – 368 с.
2. Беляєв Ю. І. Науково-дослідна діяльність студентів у структурі роботи університету / Ю. І. Беляєв, Н. М. Стеценко // Педагогічний альманах. – 2010. – № 6. – С. 188–191.

3. Биштова Э. А. Научно-исследовательская деятельность как фактор профессионального развития студента / Э. А. Биштова // Известия Российского государственного педагогического университета имени А. И. Герцена. Аспирантские тетради. – СПб., 2007. – № 20 (49). – С. 253–257.

4. Голуб Т. П. Організація науково-дослідницької роботи студентів у реаліях інтернаціоналізації освіти / Т. П. Голуб // Наука і освіта : наук.-практ. журн. Південного наукового центру АПН України. – 2010. – № 7. – С. 55–59.

5. Квиткина Л. Г. Научное творчество студентов / Л. Г. Квиткина. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1982. – 108 с.

6. Кондрашова Л. В. Системный подход к организации научной работы студентов в условиях высшей школы / Л. В. Кондрашова // «Подготовка научных кадров высшей квалификации с целью обеспечения инновационного развития экономики : материалы Междунар. науч.-практ. конф. / [под ред. И.В. Войтова и др.]. – Мн. : ГУ «БелиСА», 2006. – 146 с.

7. Микитюк О. М. Становлення та розвиток науково-дослідної роботи у вищих педагогічних закладах України (історико-педагогічний аспект) : [монографія] / О. М. Микитюк. – Х. : «ОВС», 2001. – 256 с.

8. Москальова О. Науково-дослідна робота студентів як складова математичної освіти у вищих педагогічних навчальних закладах України (друга половина ХХ ст.) / О. Москальова // Гуманізація навчально-виховного процесу. – 2010. – Вип. I. – С. 238–243.

9. Набока О. Г. Науково-дослідна діяльність студента як професійно орієнтована технологія / О. Г. Набока // Наука і освіта : наук.-практ. журнал Південного наукового центру АПН України. – 2010. – № 7. – С. 165–168.

10. Сухомлинський В. О. Розмова з молодим директором. Вибрані твори : у 5 т. / В. О. Сухомлинський. – К. : «Рад. шк.», 1977. – Т. 4. – С. 393–628.

11. Фролова М. Е. Нетрадиційні форми навчання студентів як засіб формування їхньої дослідницької компетентності / М. Е. Фролова // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології. – 2010. – № 2 (3). – С. 200–208.

12. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підруч. / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарченко. – К. : Знання-Прес, 2002. – 295 с.

РЕЗЮМЕ

Л. А. Суцzenко. Анализ научного вклада современных исследователей в решение проблемы организации научно-исследовательской работы будущих педагогов в условиях профессиональной подготовки.

В статье раскрыт и проанализирован научный вклад современных исследователей в решение проблемы организации научно-исследовательской работы будущих педагогов в условиях профессиональной подготовки.

Ключевые слова: научно-исследовательская работа, организация, профессиональная подготовка, будущий педагог.

SUMMARY

L. Sushchenko. Analysis of the scientific contribution of modern researchers to the problem of organization research future teachers in training.

The article revealed and analyzed scientific contributions of contemporary researchers in solving the problem of how scientific research of the future teachers in training.

Key words: research, organization, training, future teacher.